

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่ประเทศหรือชุมชนต่างๆ มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้ขีดจำกัด จึงมีข้อมูลข่าวสารมากมายที่ต้องรับรู้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมปัญญาจึงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 22) ในสภาพการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และเลือกรับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการมุ่งฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นจึงมีความสำคัญอย่างมาก ดังที่ระวีวรรณ พ่วงวิจิตร (2537, หน้า 16) ได้กล่าวว่าการสอนให้รู้จักคิดจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สถานการณ์ใหม่ๆ ต่อไปด้วยตนเอง ม.ล บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (อ้างใน สุรพงษ์ ยิ้มละมัย, 2540, หน้า 2) ได้เสนอความเห็นว่ ความคิดที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน คือความคิดที่เรียกเป็นศัพท์ทางวิชาการว่า ความคิดเชิงวิจารณ์ ซึ่งในการเรียนการสอนควรมีการฝึกความคิดดังกล่าวในการเรียนทุกวิชาโดยผ่านทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง พูด อ่านและการเขียน นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 59) ได้มุ่งเน้นความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการคิด โดยได้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบและมีเหตุผล สังเคราะห์ มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้แสวงหาความรู้และรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งรู้จักทำงานร่วมกัน แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าครูส่วนใหญ่ยังคงสอนโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางสอนโดยใช้วิธีการบรรยายและให้ทำแบบฝึกหัด ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ (อ่ำรุจ จันทวานิช, 2541, หน้า 2) และเมื่อมีการใช้คำถามก็จะใช้คำถามที่มีขอบเขตจำกัดมุ่งให้ได้เพียงคำตอบเดียว ทักษะการคิดที่ผู้เรียนได้รับจึงเป็นการคิดในระดับต่ำและไม่ซับซ้อน เมื่อใดที่ผู้เรียนพบปัญหาที่ต้องคิดในระดับสูงหรือซับซ้อนมากก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ (ระวีวรรณ พ่วงวิจิตร, 2539, หน้า 16)

ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิด ทักษะการเขียนเป็นทักษะเบื้องต้นทักษะหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนากระบวนการคิด ดังที่ James (อ้างใน วิลเฟร ธนสุวรรณ, 2536 หน้า 2) ได้กล่าวว่าการเขียนช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลายด้าน กล่าวคือการเขียนช่วยก่อให้เกิดการวิเคราะห์ความคิดในการพิจารณาว่าจะถ่ายทอดสิ่งใดด้วยแนวการเขียนแบบใด ในขณะเดียวกันการเขียนยังช่วยให้ผู้เขียนพิจารณาตรวจสอบความคิดที่จะนำเสนออย่างละเอียดถี่ถ้วนรวมทั้งเรียบเรียงความคิดของตนเองได้ดีขึ้น

ในทักษะทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะนั้น ทักษะการเขียนถือได้ว่าเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนกว่าทักษะทางภาษาอื่น ผู้ที่จะมีความสามารถทางการเขียนได้จะต้องมีพื้นฐานในทักษะการฟัง พูดและอ่านมาก่อน รวมทั้งต้องมีพื้นฐานในการจินตนาการความรู้สึกนึกคิดที่ตนต้องการจะถ่ายทอดออกมาเป็นข้อความในภาษาเขียนด้วย (วิลเฟร ธนสุวรรณ, 2536, หน้า 4) ดังนั้นกระบวนการเขียนจึงเป็นกิจกรรมทางความคิดที่มีการดำเนินการเหมือนกับกระบวนการแก้ไข ปัญหา โดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้ความรู้และสติปัญญาหลายๆด้านวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ความคิดที่ตั้งใจไว้โดยเฉพาะไม่เพียงแต่ปรากฏเป็นตัวหนังสือแต่ยังสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ (นิธิดา อติภทรนันท์, 2539, หน้า 25) เช่นเดียวกับ Heaton (อ้างใน วิลเฟร ธนสุวรรณ, 2536, หน้า 4) ได้กล่าวว่าการตัดสินใจก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เขียนเขียนได้ตามความคิดและลำดับความคิดนั้นได้อย่างสมเหตุสมผล ความคิดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะผลิตสาระหรือเนื้อหาออกมา โดยใช้การตัดสินใจในการจัดเรียงลำดับความคิดและช่วยในการเลือกเนื้อหา เพื่อให้สามารถที่จะสื่อความคิดออกมาได้ตรงตามที่ต้องการ

แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับว่าการเขียนเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการคิด แต่จากการศึกษาแนวทางการเรียนการสอนทักษะการเขียนที่ผ่านมา สรุปได้ว่า การสอนเขียนที่มักปรากฏอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สนับสนุนการแสดงออกทางความคิด ในการเขียนโดยทั่วไปนักเรียนจะได้รับคำแนะนำให้ระมัดระวังทางด้านไวยากรณ์ ตัวสะกดและเครื่องหมายวรรคตอนมากกว่ากระบวนการคิดและการเขียนเพื่อสื่อความ สำหรับครูผู้สอนก็จะตรวจดูความถูกต้องของการใช้ภาษาเป็นหลัก (นิธิดา อติภทรนันท์, 2539 หน้า 24) ทำให้ผู้เรียนเขียนไม่ได้ และมีปัญหาด้านความสามารถในการถ่ายทอดความคิดดังที่ สิต วงศ์ชมพู (2534, หน้า 81) พบว่าเยาวชนไทยโดยทั่วไปยังขาดความสามารถในการคิดและการให้เหตุผล

เพื่อส่งเสริมความสำคัญของการคิดที่มีต่อการเขียนนี้เอง กรมวิชาการ กระทรวง

ศึกษาธิการจึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความคิดผ่านทางทักษะต่างๆได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นในหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จึงกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน โดยต้องการให้ผู้เรียนสามารถเขียนสื่อความในรูปแบบต่างๆได้เป็นอย่างดี รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการสร้างสรรค์ทางภาษาที่หลากหลายและส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โดยการปฏิบัติกิจกรรมเป็นคู่ กลุ่มหรือเดี่ยว เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์จำลองหรือในสถานการณ์จริง โดยนำสื่อที่เหมาะสมสอดคล้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา มาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้และพัฒนาความรู้ความเข้าใจจากสื่อเอกสารอ้างอิงต่างๆที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยพัฒนาวิธีการเรียนโดยการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดที่สนับสนุนแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิธีหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามปรัชญาสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist Approach) ที่ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของ Piaget, Dewey และ Bruner (กาญจนา ไชยพันธ์, 2541 หน้า 32-33) แนวคิดนี้หมายถึงทัศนะต่างๆที่มีมุมมองเกี่ยวกับความรู้ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ความรู้ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุหรือความจริงภายนอกแต่อยู่ภายในตัวบุคคลแต่ละคน โดยองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการเกิดการเรียนรู้ คือ การสร้างความรู้ด้วยตนเองและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทฤษฎีนี้เน้นให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจในความรู้ใหม่ โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเองที่สะสมมาเป็นพื้นฐาน ความรู้จึงเป็นกระบวนการของการสร้างและจัดระบบโครงสร้างใหม่ของความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะต้องสร้างและปรับโครงสร้างใหม่ด้วยตนเอง โดยมีพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นรูปธรรมไปสู่นามธรรม เมื่อมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นจะมีการพัฒนาโครงสร้างใหม่ทางสติปัญญาที่มีความละเอียดซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนได้ดีขึ้น นอกจากนี้การเรียนรู้ยังเป็นความพยายามเชิงสังคมคือการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) ที่ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นออกมา รู้จักโต้แย้งในสิ่งที่เกี่ยวกับสิ่งที่โลกเราเป็นอยู่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับสิ่งใหม่ เกิดความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และสร้างสรรค์ (กาญจนา ไชยพันธ์, 2541 หน้า 32-33)

วรรณจริย มังสิงห์ (อ้างใน กาญจนา ไชยพันธ์, 2541 หน้า 34) ได้สรุปการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ไว้ดังนี้

1. ความรู้และความเชื่อเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์และความเข้าใจมาใช้ในห้องเรียน เมื่อได้รับข้อมูลใหม่ ผู้เรียนจะนำสิ่งที่รู้ ปรับเปลี่ยนสิ่งที่รู้ใหม่ให้สอดคล้องกับความรู้เดิมเป็นความเข้าใจ โดยกระบวนการที่ได้มาซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทั้งสิ้น

2. ผู้เรียนเป็นผู้ให้ความหมายกับประสบการณ์ โดยผู้เรียนจะแปลความหมายหรือตีความถ้อยคำข้อความที่ได้รับให้เป็นไปตามความเข้าใจด้วยตนเอง โดยใช้ค่านิยมและความเชื่อที่ตนมีอยู่รวมทั้งมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3. กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงประสบการณ์ความรู้และความเชื่อของตน

4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคมโดยการสืบเสาะร่วมกัน ผู้เรียนจะได้พิจารณาวิเคราะห์ความเห็นของผู้อื่นและขยายทัศนะของตนให้กว้างขวางขึ้น

นอกจากนี้ Murphy (1997, p. 3) ได้สรุปหลักการการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้โดยมีหลักที่สำคัญดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดจากการนำเสนอ รับรู้ความคิดเห็นในมุมมองที่หลากหลาย รูปแบบของการจัดกิจกรรมควรเป็นการช่วยส่งเสริมอภิปัญญา (Metacognition) การวิเคราะห์และตระหนักถึงการรับรู้ของตนเอง (Self-Analysis and Self-Awareness) โดยมีการจัดสภาพให้เกิดการเรียนรู้ในบริบทจริง (Authentic Context) มีการใช้สื่อจริง (Authentic Materials)

2. มุ่งเน้นความสำคัญของการแก้ปัญหา (Problem-Solving) และสร้างทักษะทางความคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking Skills)

3. ความผิดพลาด (Errors) ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ Perkins (1991, p. 45) ยังได้กล่าวว่าความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเกิดจากกิจกรรมที่มีบริบทสอดคล้องในสถานการณ์จริง โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทาง (facilitator) ให้ผู้เรียนเกิดความคิดและแสดงความคิดเห็น

จากสาระของการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้มีลักษณะหลายประการที่เอื้อประโยชน์ในการการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการคิดของผู้เรียน (Vygotsky, 1978, p.1) เพราะตามแนวคิดนี้การเรียนรู้คือการแก้ปัญหาที่ขึ้นอยู่กับการค้นพบของแต่ละบุคคล ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง (reflective thinking) ซึ่งนำไปสู่การสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ที่ได้รับการตรวจสอบทั้งโดยตนเองและผู้อื่นว่าสามารถแก้ปัญหาเฉพาะต่างๆ ซึ่งอยู่ในกรอบของโครงสร้างนั้น และใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างโครงสร้างใหม่ต่อไป

(Sell, อ้างในประจักษ์ สูดประเสริฐ, 2540, หน้า 32) ในการเรียนรู้จากการแก้ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับ การพัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะความคิดขั้นสูง ที่เน้นการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ สังเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจ ไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ (นันทิยา บุญเคลือบ, 2540, หน้า 7)

จากการศึกษาของ Woodman (1991, p. 203-214) ที่ได้นำแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ไป ใช้สอนในวิชาวรรณคดี ของนักเรียนเกรด 5 โดยให้นักเรียนได้อภิปราย ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์บทอ่านผ่านทางการทำงานกลุ่มและการเขียนเรียงความ พบว่านักเรียนมีทักษะ ในการคิดเชิงวิจารณ์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลเพิ่มขึ้น และผลงานวิจัยของ กมลพร พุทธรังค์ (2542, หน้า 6) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ในกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนดี และนักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในด้านต่างๆ เช่น การจำแนก ประเภท การลงความเห็นจากข้อมูล การกำหนดนิยามและการตีความหมายและข้อสรุปในระดับ ดี และจากงานวิจัยของ Jawarski (1994, p. 10) พบว่าผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จจะยึดรูปแบบ การเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ คือผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถในการเรียนรู้ของตน เองและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดผ่านทางการทางสังคม นอกจากนี้ Freire และ Faundez (1989, p.15) พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนตามแนวสร้างสรรค์ความรู้จะมีความ ก้าวหน้าในการเรียนมากกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

เนื่องจากการเรียนรู้ตามแนวสร้างสรรค์ความรู้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงทัศนคติและ ความคิดของตนเอง เรียนรู้จากผู้อื่น รู้ถึงเหตุผลที่ทำให้สิ่งต่างๆเกิดขึ้นสามารถพินิจวิเคราะห์และ หาทางแก้ปัญหาได้แล้ว (Duffy, 1994, p. 12) การเรียนรู้แนวนี้ยังมีส่วนสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ คิดขั้นสูง เช่น การคิดเชิงวิจารณ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการเขียนอย่างหนึ่ง ดังนั้นหากนำวิธีการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ไปใช้เพื่อส่งเสริมทักษะทางการเขียนก็น่าจะ สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดเชิงวิจารณ์ออกมาในงานเขียนได้

กระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้เน้นไม่มีการกำหนดรูปแบบที่ แน่นนอน ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมมาใช้ได้หลากหลาย ณรงค์ชัย ปิ่นทรายมูล (2542, หน้า 87-95) ได้เสนอแนะกิจกรรมการสอนในรูปแบบของการใช้คำถาม โดยได้กล่าวถึงความ สำคัญของการใช้คำถามว่าเป็นวิธีการพัฒนาทักษะการคิด โดยทั้งครูและนักเรียนต่างมีส่วน ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อนักเรียนเริ่มถามคำถามจากสถานการณ์ที่ครูได้สร้างขึ้น ครูจะเป็นผู้ให้ความสะดวกแก่นักเรียนโดยการสนับสนุนและกระตุ้นให้

นักเรียนได้สร้างความรู้ ความคิดด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นแหล่งข้อมูลเพียงอย่างเดียว นักเรียนสามารถให้เหตุผล ถามและสร้างแนวความคิดขึ้นเองได้ ในการพัฒนาทักษะการคิดนั้น จะเริ่มจากการร่วมกันอภิปรายปัญหา เปิดประเด็น ถกประเด็นให้เห็นจริงโดยมีครูเป็นผู้แนะนำอยู่ห่างๆ ส่วนนักเรียนเองจะเป็นผู้จัดลำดับหัวข้อเรื่องที่จะสนทนา และจะเป็นผู้หาคำตอบด้วยตนเองจากการระดมสมอง หยิบยกเอาเหตุผลมาอภิปรายกันแล้วหาข้อสรุปที่ดีที่สุด ครูสามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดมากขึ้นโดยการถามถึงเหตุผลที่นักเรียนใช้สนับสนุนความคิดทุกครั้ง นักเรียนจะเป็นผู้ตรวจสอบเองว่าแนวความคิดนั้นถูกหรือผิด สมเหตุสมผลหรือไม่ การใช้กิจกรรมตั้งคำถามจะให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางการคิดและพัฒนากลวิธีในการแก้ปัญหา สามารถตัดสินใจคุณค่าในเนื้อหาที่น่าเสนอชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของบริบทที่ให้ คิดวิเคราะห์การให้เหตุผล นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมทั้งจากการอ่านตำรา ดูวีดิทัศน์และอินเทอร์เน็ต กิจกรรมการสอบถามนี้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist Learning Model: CLM) ของ Yager (อ้างใน อติศร ดวงศรี, 2540, หน้า 3) ที่ได้นำไปใช้กับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การเรียนการสอนแบบนี้มีลักษณะคือ การใช้คำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด เพื่อนำไปสู่คำถามและคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผล สนับสนุนให้นักเรียนใช้ความคิดและทดสอบตามแนวความคิดของเขาเอง มีการใช้การร่วมมือ การสะสมข้อมูลเพื่อสนับสนุนแนวความคิด ตลอดจนทำให้ปรับปรุงแนวความคิดตามหลักฐานและประสบการณ์ใหม่

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบกิจกรรมการใช้คำถามเป็นหลัก โดยมีกิจกรรมการแก้ปัญหาและการอภิปรายเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และใช้กระบวนการตรวจสอบวัดทักษะการคิดและการใช้เหตุผลจากงานเขียนของนักเรียน โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและจุดประสงค์และบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ รูปแบบการเรียนการสอนผู้วิจัยได้ปรับจากรูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์ความรู้ของ Yager (1991, p. 56) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน (Invitation) เป็นขั้นของการเสนอปัญหาหรือประเด็นสถานการณ์เพื่อเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนคิด ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เกิดการคิด โดยผู้สอนมีหน้าที่สร้างสถานการณ์ กำหนดปัญหา หรือใช้คำถามในการกระตุ้น ทำทนายให้ผู้เรียนแสดงความคิดและเหตุผล

2. ขั้นการสำรวจ (Exploration) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องหาเหตุผล ค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและใช้การแก้ปัญหา ร่วมกันระดมสมองหาทางเลือก อภิปรายโต้แย้ง เพื่อนำเสนอในขั้นต่อไป

3. ขั้นการนำเสนอ (Explanation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องนำเสนอข้อมูล แนวคิดและข้อสรุปที่ได้จากขั้นการสำรวจโดยการรายงานต่อชั้นเรียน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะเลือกรูปแบบการอธิบาย หรือการสรุปด้วยตนเอง

4. ขั้นนำไปใช้ (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ ความคิด เหตุผล ข้อสรุปและทักษะการคิดที่ได้จากการฝึกพร้อมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในขั้นที่ผ่านมา มาเป็นแหล่งข้อมูลในการเขียนอนุเจตเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้ ในขณะเดียวกันผู้สอนจะทบทวนหรือสอนให้นักเรียนทราบถึงวิธีการเขียนอนุเจตในรูปแบบต่างๆ

จากเหตุผลและความต้องการของหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความสามารถทางการคิดเชิงวิจารณ์และการส่งเสริมทักษะการเขียนของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้เพื่อนำมากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชิงวิจารณ์และส่งเสริมความสามารถทางการเขียนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา อ 025 (ภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

บทเรียนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้จำนวน 7 บทเรียน ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแก้ปัญหา และการเรียนแบบร่วมมือครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเชิงวิจารณ์ ซึ่งประกอบด้วย การแก้ปัญหา การแสดงเหตุและผล การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง การตัดสินใจ การคาดเดา การวิเคราะห์ความคิดเห็นและการจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์และความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

สมมติฐานการวิจัย

หลังจากที่ผู้เรียนได้รับการสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้แล้วผู้เรียนมีความคิดเชิงวิจารณ์เพิ่มขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ หมายถึง การสอนที่ยึดหลักการสร้างความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง มีการแก้ปัญหา ผู้เรียนเป็นผู้ให้ความหมายกับประสบการณ์โดยการประมวลความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ และผู้เรียนจะแปลความหมายหรือตีความถ้อยคำข้อความที่ได้รับให้เป็นไปตามความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ค่านิยมและความเชื่อที่มีอยู่รวมทั้งมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนการสอนนี้ปรับจากของ Yager ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน การเข้าสู่บทเรียน การสำรวจ การนำเสนอและการนำไปใช้

2. ความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบโดยใช้ข้อมูลความรู้ประสบการณ์ต่างๆหลายด้านอย่างมีหลักเกณฑ์ตามแนวทางที่ต้องการ บนพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผลในทุกแง่มุมที่ต่างกันออกไป ในการวัดความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ สามารถวัดได้จากการตอบคำถามในแบบทดสอบวัดความคิดเชิงวิจารณ์แบบอัตนัยก่อนและหลังการทดลอง โดยที่ผู้วิจัยปรับมาจากแบบทดสอบวัดความคิดเชิงวิจารณ์ของ Ennis และ Weir (The Ennis-Weir Critical Thinking Essay Test 1985)

3. ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการเขียนอนุเจตในรูปแบบเหตุและผล แบบแสดงความคิดเห็นหรือชักชวน แบบเปรียบเทียบความเหมือนและการเปรียบเทียบความต่างและการอธิบายหลังจากการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ความสามารถในการเขียนนี้วัดได้จากข้อสอบความเรียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งจะมีการสอบเป็นระยะหลังการสอนแต่ละแผน ทั้งนี้พิจารณาจากความสามารถในการถ่ายทอดความคิดและสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน มีองค์ประกอบด้านเนื้อหา ความมีเอกภาพของเนื้อหา มีแนวคิดชัดเจน ด้านการเรียบเรียงการคิด การใช้รูปแบบการคิดอย่างมีเหตุผล มีการแสดงข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้ตรงประเด็น ด้านการใช้คำศัพท์ และด้านการใช้ไวยากรณ์และกลไกในการเขียน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนงานเขียนที่ปรับจากของ Jacobs et al. (1981)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสอนให้นักเรียนมีความคิดเชิงวิจารณ์และสามารถสะท้อนความคิดนั้นออกมาในการเขียน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิจารณ์ในการเรียนการสอนภาษา